

Legal status and powers of the Chamber of Advocates of the Republic of Uzbekistan

**Abdijemilova Sholpanay Abdikalikovna,
Institute for analysis and regulatory impact
assessment of legislation under the Ministry of
Justice of the Republic of Uzbekistan**

Abstract

This thesis analyzes the legal status, powers and place of the Chamber of Advocates of the Republic of Uzbekistan in the institute of the bar from a scientific, theoretical and practical point of view. The study substantiates the legal nature of the Chamber of Advocates as a non-governmental, independent and professional self-governing body, its relations with state bodies and mechanisms for ensuring its institutional independence.

Keywords

Chamber of Advocates, institute of the bar, self-governance, legal status, institutional independence, disciplinary responsibility, transparency, international standards, regulatory and legal framework.

O‘zbekiston Respublikasi Advokatlar palatasining huquqiy maqomi va vakolatlari

**O‘zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi
huzuridagi qonunchilikni tahlil qilish va
tartibga solish ta‘sirini baholash instituti bosh
yuriskonsulti Abdijemilova Sholpanay
Abdikalikovna**

Annotatsiya

Mazkur tezisdagi O‘zbekiston Respublikasi Advokatlar palatasining huquqiy maqomi, vakolatlari va uning advokatura institutida tutgan o‘rni ilmiy-nazariy hamda amaliy jihatdan tahlil qilingan. Tadqiqotda advokatlar palatasining nodavlat, mustaqil va professional o‘zini o‘zi boshqarish organi sifatidagi huquqiy tabiati, davlat organlari bilan o‘zaro munosabatlari hamda institutsional mustaqilligini ta‘minlash mexanizmlari asoslab berilgan.

Kalit so‘zlar

Advokatlar palatasi, advokatura instituti, o‘zini o‘zi boshqarish, huquqiy maqom, institutsional mustaqillik, intizomiy javobgarlik, shaffoflik, xalqaro standartlar, normativ-huquqiy baza.

Advokatura institutining tashkiliy asosini O‘zbekiston Respublikasi Advokatlar palatasi tashkil etadi. Advokatlar palatasi advokatlarning o‘zini o‘zi boshqarish organi bo‘lib, u advokatlik faoliyatining mustaqilligini ta‘minlash, advokatlarning kasbiy huquq va manfaatlarini himoya qilish, shuningdek, advokatura institutining barqaror rivojlanishini ta‘minlashga qaratilgan.

Advokatlar palatasining huquqiy maqomi uning notijorat, mustaqil va professional tashkilot ekanligi bilan belgilanadi. Palata davlat organlaridan tashkiliy va funksional jihatdan mustaqil bo‘lsa-da, uning faoliyati qonun bilan belgilangan doirada amalga oshiriladi. Bu holat advokatura institutining mustaqilligi va bir vaqtning o‘zida jamoat manfaatlariga xizmat qilishini ta‘minlaydi.

O‘zbekiston Respublikasi Advokatlar palatasi faoliyati bir qator normativ-huquqiy hujjatlar bilan tartibga solinadi. Ushbu hujjatlar advokatura institutining huquqiy asoslarini belgilab, palataning tashkil etilishi, vakolatlari va faoliyat yuritish tartibini mustahkamlaydi.

Amaldagi normativ-huquqiy baza tahlili shuni ko‘rsatadiki, advokatura faoliyatini tartibga solishda muayyan izchillik mavjud bo‘lsa-da, ayrim normalar zamonaviy talablar va xalqaro standartlarga to‘liq mos kelmaydi. Xususan, advokatlar palatasining mustaqilligi, uning davlat organlari bilan o‘zaro munosabatlari, shuningdek, intizomiy javobgarlik mexanizmlarida huquqiy noaniqliklar kuzatiladi.

Bundan tashqari, normativ-huquqiy hujjatlarda advokatlar palatasining tashkiliy va moliyaviy mustaqilligini kuchaytirishga qaratilgan aniq mexanizmlar yetarli darajada ifoda etilmagan. Bu holat palataning o‘z vazifalarini to‘liq va samarali amalga oshirishiga salbiy ta‘sir ko‘rsatishi mumkin.

Shu sababli, advokatlar palatasi faoliyatini tartibga soluvchi normativ-huquqiy bazani takomillashtirish, uni xalqaro standartlar va ilg‘or xorijiy tajribaga moslashtirish dolzarb vazifa hisoblanadi.

Advokatlar palatasining samarali faoliyati, avvalo, uning institutsional mustaqilligi va ichki boshqaruv tizimining to‘g‘ri tashkil etilganligiga bog‘liq. Amaliyot shuni ko‘rsatadiki, O‘zbekiston Respublikasi Advokatlar palatasi o‘zini o‘zi boshqarish organi sifatida belgilangan bo‘lsa-da, ushbu tamoyil to‘liq darajada amalga oshirilmayapti.

Palata boshqaruv tuzilmasida markaziy va hududiy organlar o'rtasida vakolatlarning aniq taqsimlanmaganligi ayrim muammolarni keltirib chiqarmoqda. Xususan, hududiy advokatlar palatalarining tashkiliy va moliyaviy mustaqilligi cheklangan bo'lib, ularning markaziy organlarga haddan tashqari bog'liqligi kuzatiladi. Bu holat hududiy darajada advokatlarning manfaatlarini tezkor va samarali himoya qilish imkoniyatlarini pasaytiradi.

Bundan tashqari, palata faoliyatida strategik rejalashtirish va faoliyat natijadorligini baholash mexanizmlari yetarli darajada shakllanmagan. Ko'plab qarorlar qisqa muddatli ehtiyojlardan kelib chiqib qabul qilinayotgani, uzoq muddatli institutsional rivojlanish konsepsiyasining yo'qligi bilan izohlanadi.

Advokatlik faoliyatining samaradorligi, eng avvalo, advokatning kasbiy mustaqilligi va uning huquqlarining real ta'minlanganligiga bog'liq. Normativ-huquqiy hujjatlarda advokatlarning mustaqilligi e'tirof etilgan bo'lsa-da, amaliyotda ushbu tamoyilning buzilishi bilan bog'liq holatlar uchrab turadi.

Zamonaviy huquqiy davlat sharoitida professional o'zini o'zi boshqarish organlarining ochiqligi va shaffofligi muhim talablardan biri hisoblanadi. Advokatlar palatasi faoliyatida ushbu tamoyillar normativ jihatdan belgilangan bo'lsa-da, ularning amaliy ta'minlanish darajasi yetarli emas. Xususan, palata qarorlarini qabul qilish jarayonida advokatlar hamjamiyatining keng ishtiroki ta'minlanmagan. Qabul qilinayotgan qarorlar, moliyaviy faoliyat natijalari hamda intizomiy amaliyot bo'yicha ma'lumotlarning ochiqligi cheklangan. Bu holat advokatlar o'rtasida palata faoliyatiga nisbatan ishonchsizlik kayfiyatining shakllanishiga olib kelishi mumkin.

Advokatura institutining samarali faoliyat yuritishi ko'p jihatdan advokatlarning o'zini o'zi boshqarish organlari qanday tashkil etilganiga bog'liq. Xalqaro tajriba shuni ko'rsatadiki, rivojlangan huquqiy davlatlarda advokatlar palatalari advokatura mustaqilligini ta'minlovchi asosiy institutsional kafolat sifatida faoliyat yuritadi.

Yevropa davlatlari tajribasida advokatlar palatalari mustaqil professional uyushma sifatida shakllanib, ularning faoliyatiga davlat organlarining bevosita aralashuvi qat'iy cheklangan. Xususan, palatalar advokatlarning kasbiy huquqlarini himoya qilish, intizomiy masalalarni ko'rib chiqish va kasbiy standartlarni belgilashda yetakchi rol o'ynaydi. Intizomiy ish yuritish jarayonlarida shaffoflik va advokatlarning o'zlari tomonidan boshqarilishi asosiy tamoyil hisoblanadi.

Xalqaro standartlar, jumladan, advokatlarning mustaqilligi to'g'risidagi xalqaro hujjatlar advokatura faoliyatida o'zini o'zi boshqarish tamoyilining ustuvorligini e'tirof

etadi. Ushbu standartlarga ko‘ra, advokatlar palatalari davlatdan mustaqil bo‘lishi, ularning qarorlari advokatlar hamjamiyati manfaatlariga xizmat qilishi lozim.

Mazkur xorijiy tajribani O‘zbekiston sharoitida qo‘llash advokatlar palatasining institutsional mustaqilligini kuchaytirish, shuningdek, uning davlat organlari bilan o‘zaro munosabatlarni qayta ko‘rib chiqishni talab etadi.

Advokatlar palatasi faoliyatini takomillashtirishning muhim yo‘nalishlaridan biri uning huquqiy maqomi va vakolatlarini aniq va izchil belgilashdan iborat. Amaldagi qonunchilikda palataning mustaqilligi e‘tirof etilgan bo‘lsa-da, ushbu mustaqillikni ta‘minlovchi aniq huquqiy mexanizmlar yetarli darajada mustahkamlanmagan.

Mazkur muammoni bartaraf etish maqsadida advokatlar palatasining vakolatlarini qayta ko‘rib chiqish va ularni qonun darajasida aniq belgilash maqsadga muvofiq. Xususan, palataning advokatlarning kasbiy huquqlarini himoya qilish borasidagi vakolatlarini kengaytirish, davlat organlari tomonidan advokatlik faoliyatiga aralashuv holatlariga nisbatan majburiy munosabat bildirish mexanizmlarini joriy etish zarur.

Shuningdek, advokatlarga nisbatan intizomiy javobgarlikni qo‘llash tartibini takomillashtirish dolzarb masala hisoblanadi. Intizomiy ish yuritish jarayonlarida advokatlarning protsessual huquqlari, qarorlar ustidan shikoyat qilish mexanizmlarini kuchaytirish, shuningdek, intizomiy organlar faoliyatida mustaqillik va xolislikni ta‘minlash lozim.

Bundan tashqari, advokatlar palatasining moliyaviy mustaqilligini ta‘minlashga qaratilgan normalarni kuchaytirish muhim ahamiyatga ega. Palataning moliyaviy resurslari mustaqil ravishda shakllantirilishi va ularning sarflanishi ustidan jamoatchilik nazorati mexanizmlari joriy etilishi lozim.

Tadqiqot natijalari asosida Advokatlar palatasini faqat tashkiliy tuzilma emas, balki advokatura mustaqilligini ta‘minlovchi asosiy institutsional kafolat sifatida qayta ko‘rib chiqish zarurligi ilmiy jihatdan asoslab berildi. Ilgari surilgan takliflar advokatura institutining barqaror rivojlanishiga, advokatlarning kasbiy huquqlarini real himoya qilishga hamda sud-huquq tizimida adolat tamoyilini mustahkamlashga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. 01.05.2023 <https://lex.uz/docs/-6445145>

2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Advokatlik faoliyatini tartibga solish to‘g‘risida”gi Farmoni. 12.05.2018 O‘zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari to‘plami, 2018.
3. O‘zbekiston Respublikasining «Advokatlik faoliyatining kafolatlari va advokatlarning ijtimoiy himoyasi to‘g‘risida»gi Qonuni. 25.12.1998
<https://lex.uz/uz/docs/-29626>
5. Давлятов В. Особенности деятельности органов адвокатского самоуправления в романо-германской системе права //Общество и инновации. – 2024. – Т. 5. – №. 1/S. – С. 229-233.

LIST OF REFERENCES

1. The Constitution of the Republic of Uzbekistan. May 1, 2023.
<https://lex.uz/docs/-6445145>
2. Decree of the President of the Republic of Uzbekistan “On the Regulation of Advocacy Activity.” May 12, 2018.
3. Collection of Legislative Acts of the Republic of Uzbekistan, 2018.
4. Law of the Republic of Uzbekistan “On Guarantees of Advocacy Activity and Social Protection of Advocates.” December 25, 1998.
<https://lex.uz/uz/docs/-29626>
5. Davlyatov, V. Peculiarities of the Activities of Bodies of Advocates’ Self-Government in the Romano-Germanic Legal System. Society and Innovations, 2024, Vol. 5, No. 1/S, pp. 229–233.